

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ANGLISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

STŘÍDÁNÍ SAMOHLÁSEK PŘI ODVOZOVÁNÍ SLOV

Vedoucí práce: PhDr. Vladislav Smolka, Ph.D.

Autor práce: Sandra Svobodová

Studijní obor: Anglický jazyk a literatura – Španělský jazyk a literatura

Ročník: 4.

2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, dne 30. 7. 2018

.....

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat PhDr. Vladislavu Smolkovi, Ph.D. za cenné rady, inspiraci a veškerou pomoc, kterou mi poskytl během celého procesu zpracování mé bakalářské práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zaměřuje na výslovnost odvozených slov, v nichž se ve srovnání s výchozím slovem v přízvukné slabice mění dlouhá výslovnost samohlásky na krátkou, aniž je z pravopisu patrné, že se slabika otevřená změnila na zavřenou.

V první části jsou definovány pojmy jako slabika, přízvuk a hranice slov, které jsou důležité jako teoretický rámec zkoumaného procesu. Druhá část je praktická – popisuje za jakých podmínek v angličtině k alternacím samohlásek dochází a nakolik jsou tyto změny systematické.

Stěžejní částí je abecedně uspořádaný slovníček nejběžnějších dvojic slov, v nichž tyto změny nastávají.

Klíčová slova: anglická výslovnost, slabika, samohláska, alternace

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with vowel alternations in stressed syllables of related words that are not indicated by changes of spelling.

The first part defines terms such as the syllable, lexical stress and word boundary which are essential as the theoretical framework. The second part is practical, describing the conditions under which vowel alternations occur.

The key part is a list of expressions which contain the vowel change explored.

Key words: English pronunciation, syllable, vowel, alternation

OBSAH

ÚVOD	7
1 ÚVODNÍ ČÁST	8
1.1 Slabika.....	8
1.1.1 Struktura slabiky	8
1.1.1.1 Hranice slabiky	9
1.2 Dělení slov (word division).....	9
1.3 Přízvuk (accent, stress).....	10
1.3.1 Přízvuk a redukce samohlásek	10
2 PRAKTICKÁ ČÁST	15
2.1 Seznam sufixů	17
2.2 Klasifikace vyhledaných příkladů.....	20
2.2.1 Typ 1 (změna otevřené slabiky na zavřenou bez indikace pravopisem) ..	20
2.2.2 Typ 2 (změna pravopisu samohlásky)	21
2.2.3 Typ 3 (skupina souhlásek)	21
2.2.4 Typ 4 (zdvojení souhlásky)	22
2.2.3.1 Grafické znázornění výskytu	23
2.2.3.2 Slovníček nejběžnějších výrazů s alternacemi samohlásek.....	28
ZÁVĚR	32
SUMMARY.....	33
ZDROJE.....	34

ÚVOD

Bakalářská práce nese název *Střídání samohlásek při odvozování slov*.

Čeští uživatelé angličtiny se často dopouštějí chyb při výslovnosti slov odvozených ze stejného základu, v nichž se v přízvuchné slabice mění výslovnost samohlásky, aniž se mění pravopisná podoba slabiky (např. *nature* x *natural*, *wild* x *wilderness*, *serene* x *serenity*). V angličtině zde dochází k procesu, při němž se výslovnost samohlásek v graficky otevřených slabikách (tzv. dlouhá) mění na výslovnost ve slabikách graficky zavřených (tzv. krátká), aniž je tato změna patrná z pravopisné podoby slov. Pro české mluvčí je obtížné změny tohoto typu předvídat, protože v češtině je výslovnost stejně psaných samohlásek konstantní – slabiky jsou čteny identicky, bez ohledu na přízvuk, v angličtině naopak přízvuk ovlivňuje výslovnost psané skupiny (plná x redukovaná výslovnost), a kromě toho se stejná skupina hlásek může v různých slovech číst různě, a naopak, stejná výslovnost může být graficky zachycena různým pravopisem. Principy popisující vztah mezi pravopisem a výslovností v angličtině neplatí absolutně

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První část definuje pojmy, které jsou nezbytné pro teoretický rámec zkoumaného jevu – slabika, přízvuk, hranice slov. Druhá, obsáhlejší, část se věnuje praktickému popisu změn při odvozování slov.

Cílem bakalářské práce bude prozkoumat, v jakých fonologických kontextech a za jakých podmínek v angličtině k takovéto alternaci samohlásek dochází, zjistit, nakolik jsou tyto změny systematické, a vytvořit přehled pravidelných korespondencí samohlásek. Práce se bude zabývat i případy, kdy ke změně samohlásek nedochází důsledně (např. *private* x *privacy*). Pozornost naopak nebude věnována pravidelné redukci samohlásek vyplývající ze změny pozice přízvuku při odvozování (např. *able* x *ability*).

Praktickým výstupem práce bude abecedně uspořádaný slovníček výrazů, v nichž tyto změny nastávají.

ÚVODNÍ ČÁST

1.1 Slabika

Slabika je nejmenší artikulačně akustickou jednotkou řeči. V některých jazycích může být slabika také jednotkou nesoucí význam (morfémem), v českém jazyce je tato vazba spíše náhodná. Uživatelé jazyka jsou přirozeně schopni členit slova na slabiky, neboť již v raném dětství se tato schopnost kultivuje pomocí různých říkadel apod. Slova mohou být bezslabičná, pakliže splývají se slabikou sousedního slova, jednoslabičná nebo víceslabičná. (KRČMOVÁ, CSC., prof. PhDr. Marie. Slabika [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js08/fonetika/ucebnice/ch04s03.html>)

1.1.1 Struktura slabiky

Základním elementem slabiky je její jádro (nucleus). Ve většině jazyků je na tomto místě vokál, dvojhláska, ve výjimečných případech zde mohou stát také slabikotvorné souhlásky jako likvidy l, r, či nazály m nebo n. Jádro je místo s největší zvučností a je pro slabiku nejdůležitější. (KRČMOVÁ, CSC., prof. PhDr. Marie. Slabika [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js08/fonetika/ucebnice/ch04s03.html>)

Okolo slabičného jádra mohou stát svahy, tzv. pretura (onset) a koda (coda). Oba tyto prvky jsou fakultativní; není jich tedy pro existenci slabiky třeba. Slabičné svahy jsou tvořeny jednou nebo více souhláskami, jejich počet a složení je omezen a vždy závisí na daném jazyce. (KRČMOVÁ, CSC., prof. PhDr. Marie. Slabika [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js08/fonetika/ucebnice/ch04s03.html>)

Přítomnost kody ovlivňuje otevřenost celé slabiky. Pakliže kodu nemá a končí tedy na samohlásku, nazývá se slabika otevřenou. Je-li koda přítomna, slabika je zavřená.

Při definici slabiky a její struktury musíme odlišit slabiku fonologickou (jakožto zvukovou jednotku) a její grafický záznam (tedy jednotku psaného jazyka). V řadě případů si obě pojetí slabiky úzce odpovídají, zejména v češtině, v jiných případech jsou nápadně odlišné, a to dokonce i počtem jednotek, z nichž se skládají (fonémů, resp. grafémů).

např. české:

l-e-t / l-e-d = [let] x p-ě-t = [pjɛt]

1.1.1.1 Hranice slabiky

Dělení slov na slabiky a přesné určení slabičné hranice je častým lingvistickým problémem. Ve výrazech, které jsou složeny ze slabik otevřených, je určení jednodušší, neboť hranice slabiky je vždy před souhláskou. V celcích, kde mezi samohláskami stojí souhlásková skupina (consonant cluster), je rozhodování složitější a rozdělení se musí řídit kritérii pravidel pravopisu.

V angličtině je však tento problém zásadnější, jelikož na rozdíl od češtiny výslovnost neodpovídá psané podobě. Nicméně fonologická pravidla (tzv. phonotactics) nám určují, které hlásky či jejich kombinace jsou povoleny a zakázány v každé části slabiky. Při zachování povolených kombinací angličtina povoluje velmi složité slabiky – pretura může obsahovat až 3 souhlásky (např. *strike*) a koda až 4 (např. *prompts*). Ovšem pro správné určení hranice slabiky je třeba dodržovat kromě fonetických pravidel rovněž etymologické případně morfologické zásady. Ani většina rodilých mluvčích není schopna správně rozdělit slova na slabiky podle zavedených pravidel bez konzultace slovníku nebo pomocí textového editoru. Avšak existují také rozdíly mezi určování hranic v britské a americké angličtině, ba dokonce mezi jednotlivými slovníky. (Roach, 2000:60)

1.2 Dělení slov (word division)

Povaha slabiky a definice hranic slabiky, jsou problémy diskutované fonology. Avšak dělení slov je problémem daleko diskutovanějším, neboť v angličtině jde o téma velmi obsáhlé. Na rozdíl od českého dělení je to anglické o mnoho složitější. Přednost je dána morfologii slova před dělením podle slabik. Slova se často rozdělují v místě zdvojení, po prefixu nebo před sufixem. Nicméně každý afix je jiný a nabývá odlišných pravidel pro dělení, např. prefix *EN-* *enable* > [1-neɪbl]. nebo sufix *-AL*, pro který existuje dokonce více možných dělení *postal* > [pau-stal, paus-tal, paust-al]. (HLADKÝ, Josef. WORD DIVISION AND SYLLABIFICATION IN ENGLISH [online]. 1987 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/104163/1_BrnoStudiesEnglish_17-1987-1_9.pdf?sequence=1)

1.3 Přízvuk (accent, stress)

Slovní přízvuk je jedním ze suprasegmentálních rysů mluveného jazyka, jehož nositelem je slabika, konkrétně slabičné centrum, (samohláska, dvojhláska). Slabika, která je přízvučná, je ve srovnání s ostatními slabikami vnímána jako výraznější. Tato výraznost se projevuje různými dílčími faktory či jejich kombinací (hlasitostí, délkou, změnou tónové výšky, a v angličtině, na rozdíl od češtiny, také kvalitou - tzn. redukované samohlásky se v přízvučných slabikách nemohou vyskytovat).

Podle pozice ve slově rozlišujeme 2 druhy přízvuku: pevný a volný.

V jazycích, které mají pevný přízvuk, je umístění dané – přízvučná je vždy jen určitá slabika (např. čeština – pozice přízvuku je na první slabice nebo na slabičné předložce).

U jazyků s volným přízvukem je určení pro jedince, kteří nejsou rodilí mluvčí, komplikovanější. Přízvučná může být kterákoli slabika a přízvuk má v těchto jazycích funkci distinktivní (rozlišovací). Konkrétně v anglickém jazyce přízvuk ovlivňuje výslovnost hlásek a dochází k redukci výslovnosti nepřízvučných samohlásek.

1.3.1 Přízvuk a redukce samohlásek

Některé samohlásky v angličtině jsou silně spojovány s absencí přízvuku; tzn. vyskytují se výhradně v nepřízvučných slabikách. Nazývají se redukované a mezi jejich charakteristické vlastnosti patří *shortness*, *laxness* a *central position*. Kritérium *central position* ale neplatí pro všechny, např. pro neutralizované [i] a [u].

Šva (schwa), [ə] je nejčastější redukovanou samohláskou v angličtině. Ortograficky může být reprezentována kteroukoliv samohláskou – a (*affect*), e (*camera*), i (*pencil*), o (*occur*), u (*campus*), y (*sibyl*), případně skupinou ortografických samohlásek, např. ou (*borough*). (Knight, 2012:71)

Dalším zvukem jsou slabičné souhlásky. Vyskytují se na místech, kde slabika při vyslovování neobsahuje samohlásku, jedná se převážně o [l], [m] a [n]. Příkladem mohou být slova jako *bottle* nebo *prison*.

Neredukované (plné) samohlásky se také mohou vyskytovat v nepřízvučných pozicích. Jde převážně o přijatá nebo vypůjčená slova z jiných jazyků např. *piano*, *tofu*, *ballet* nebo o slova složená např. *Englishman*, kde je redukována koncová slabika *man*.

I když by se mohlo zdát, že neexistuje souvislost mezi psanou a mluvenou formou anglických samohlásek, lze najít určité zákonitosti.

Nejdříve je nutné rozlišit, zdali se jedná o slabiku přízvučnou či nikoli. V nepřízvučné slabice se výslovnost samohláskového písmene redukuje na [ə] nebo [ɪ], případně podle nového transkripčního úzu (Roach, 2000: 84-86) na [i],[u] - v nepřízvučné koncové či prevokalické pozici: např. *empty* ['empti], *react* [ri'ækt], *into* ['intu].

V přízvučných slabikách se výslovnost samohláskových grafémů řídí podle toho, zdali jde o slabiku graficky otevřenou nebo zavřenou. Graficky otevřená slabika má strukturu (C)CV, zavřená pak (C)VC(C).¹

Pro přehlednost výslovnosti jednotlivých samohlásek jsou přiloženy následující tabulky. Případy, které se vymykají těmto pravidelnostem, jsou popsány pod nimi.

Tabulka 1: Přehled výslovnosti samohlásky A

A	přízvučná	nepřízvučná
otevřená	[eɪ] m <u>a</u> ke	[ə] stand <u>a</u> rd
zavřená	[æ] r <u>a</u> t	[ɪ] spin <u>a</u> ch [ə] cultur <u>a</u> l

Zdroj: vlastní zpracování

Výjimku tvoří skupinka “ar“, která je kvůli tzv. dlouživému účinku psaného “R“v přízvučné slabice vyslovována jako [ɑ:]. Typickým příkladem je slovo *car* [kɑ:].

¹ C (consonant) = souhláskový grafém
V (vowel) = samohláskový grafém

Tabulka 2: Přehled výslovnosti samohlásky E

E	přízvučná	nepřízvučná
otevřená	[i:] be	[ɪ] enormity [i] simile
zavřená	[e] pet	[ə] moment

Zdroj: vlastní zpracování

Samohláskový grafém “E“ plní v angličtině speciální funkci. Kromě pravidelného užití, které je popsáno v tabulce, je používán k doplnění slabiky za účelem otevření slabiky předchozí. Například slovo *make* obsahuje němé “E“, které sice není vysloveno, ale způsobí, že slovo je graficky dvojslabičné, jeho slabičná struktura je tedy ma-ke, a tudíž se změní výslovnost z [æ] na diftong [eɪ].

Tabulka 3: Přehled výslovnosti samohlásky I

I	přízvučná	nepřízvučná
otevřená	[aɪ] mine	[ɪ] determine [ə] horrible
zavřená	[ɪ] sit	[ɪ] stupid

Zdroj: vlastní zpracování

Zde nalézáme vliv psaného „R“: *sir* [sɜ:(r)] v zavřené slabice, *hire* [ˈhaɪə(r)] ve slabice otevřené.

Tabulka 4: Přehled výslovnosti samohlásky O

O	přízvučná	nepřízvučná
otevřená	[əʊ] no [ʌ] love	[əʊ] concerto
zavřená	[ɒ] concentration	[ə] apron

Zdroj: vlastní zpracování

Výjimky dělíme do dvou skupin. Když je “O“ následováno souhláskou “R“ v přízvučné slabice, například ve slově *sport*, hláska se přemění v dlouhou - [ɔ:]. V případě slov, kde je “O“ na konci a slabika je přízvučná, výslovnost je [u:]. Příkladem může být slovo *do*.

Tabulka 5: Přehled výslovnosti samohlásky U

U	přízvučná	nepřízvučná
otevřená	[ju:] <u>use</u>	[ju] edu <u>cate</u>
zavřená	[ʌ] <u>cut</u> [ʊ] <u>put</u>	[ə] mur <u>mur</u>

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, že po “U“ následuje v otevřené slabice “L“, výslovnost hlásky je [u:], například *rule*; následuje-li “R“, výslovnost je dvojhlasčková – *pure* [pjʊə], v novějším britském úzu též v některých slovech [pjɔ:]. Pakliže po “U“ následuje souhláska “R“ v přízvučné slabice zavřené, jako ve slově *occur*, výslovnost se mění na dlouhou jednoduchou samohlásku [ɜ:].

Pakliže v angličtině přidáváme k základu slova příponu nebo koncovku, musí být zachována původní zavřenost nebo otevřenost slabiky, jinak dojde ke změně původní výslovnosti přízvučné slabiky. Právě to je důvodem, proč dochází ke zdvojení původně koncové samohlásky (*bet – betting*). Naopak u slov, jejichž základ sám končí dvěma souhláskami není třeba po přidání koncovky nebo přípony finální souhlásku zdvojit (*list-listing*) (Skaličková, 1982:18). Změna původně zavřené slabiky v otevřenou samozřejmě hrozí pouze tam, kde přípona začíná psanou samohláskou, která plní stejnou funkci jako tzv. němé e; pokud přípona začíná psanou souhláskou, nemůže způsobit grafickou otevřenost, viz následující srovnání přípon *-ed,-ing* a *-ment*.

ship ['ʃɪp]

shipped ['ʃɪpt]

shipping ['ʃɪpɪŋ]

shipment ['ʃɪpmənt]

*shiped *['ʃaɪpt]

*shipping *['ʃaɪpɪŋ]

Tyto principy ovšem neplatí absolutně. Často (zejména z historických důvodů) se můžeme setkat také s krátkou výslovností v otevřené slabice – jde především o běžná slova, která se uživatelé cizího jazyka naučili dříve, než se dozvěděli o existenci určitých zákonitostí např. *city*, *body* apod. (Skaličková, 1982:18)

Jindy se naopak může objevit dlouhá výslovnost v zavřené slabice, kde pravopis sám “napoví“ digrafem (dvěma samohláskovými písmeny), že se bude jednat o neobvyklou výslovnost – *rain* [reɪn] x *ran* [ræn]. (Skaličková, 1982:18)

Dlouhivý účinek mají i některé skupiny psaných souhlásek, např. *gn* nebo *gh*, částečně či zcela němé, které naznačují dlouhou výslovnost tam, kde by se jinak slabika jevila jako graficky zavřená, a předpokládaná výslovnost by tedy obsahovala krátkou jednoduchou samohlásku.

sin [sɪn] x *sign* [saɪn]

sick [sɪk] x *sigh* [saɪ]

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje především na analýzu všech vyhledaných dvojic slov, ve kterých probíhá výslovnostní změna. Tato část si klade za cíl popsat za jakých podmínek k alternacím samohlásek dochází a určit, nakolik jsou tyto změny systematické. Při vyhledávání příslušných dat jsem pracovala s elektronickou verzí slovníku Longman Pronunciation Dictionary (Wells, 2008).

Střídání samohlásek při odvozování slov je jev, který s sebou nese několik podtypů, které se více či méně odchyľují od prototypických příkladů.

Za ty prototypické můžeme považovat dvojice jako jsou *nature* x *natural*, *divine* x *divinity*, *compete* x *competitive* atd., u kterých je přízvuk stále ve stejné pozici, samohláska v přízvučné slabice je psána jednoduchým vokalickým grafémem a pravopis nijak nenaznačuje, že by mělo dojít ke změně ve výslovnosti. Avšak při konfrontaci se slovníkem zaznamenávajícím dělení slov na slabiky si všimáme, že dochází k posunu hranice grafické slabiky, a tudíž se výslovnost mění – např. *na-ture* x *nat-u-ral*. Teoreticky vzato lze očekávat, že počáteční psaná samohláska přípony bude mít stejnou funkci jako tzv. *němé e*, tedy že naznačuje otevřenost předchozí slabiky – přesto se vyslovuje krátce.

Příznačné je, že k tomuto krácení dochází zejména v trojslabičných či delších slovech. V angličtině existuje proces zvaný trojslabičné zkracování (*trisyllabic shortening/clipping*), při kterém se dlouhé samohlásky nebo diftongy změňí v krátké, pakliže jsou následovány dvěma slabikami, z nichž první je nepřízvučná.

První známky trojslabičného zkracování se objevily již ve staré angličtině (*Old English*). Přízvučné dlouhé samohlásky se zkracovaly před souhláskovou skupinou (*consonant cluster*), jestliže byly následovány dvěma nebo více slabikami. Ve střední angličtině (*Middle English*) se tento proces rozšířil na všechny samohlásky, po kterých následovaly dvě nebo více slabik. Posouvání hlásek (*sound change*) byl a stále je jedním z nejvíce produktivních procesů v moderní angličtině (*Modern English*), který se objevil ještě před *Great Vowel Shift*. (*Trisyllabic laxing*. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001, 2018 [cit. 2018-07-05]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Trisyllabic_laxing)

Vezmeme-li například slovo *blithe* a odvozujeme, u foneticky dvojslabičného (graficky trojslabičného) *blithely* zůstává výslovnost dvojhlásková, ale u foneticky trojslabičného *blithering* nastává krácení.

V některých případech dochází ke kolísání, jako u dvojice *private* x *privacy*. Zatímco přídavné jméno vyslovujeme jako ['praɪvət], odvozené podstatné jméno má dvě varianty - ['praɪvəsi] a ['prɪvəsi]. Záleží tedy převážně na rodilých mluvčích, jakou výslovnostní variantu zvolí. Také se jedná o důkaz, že rodilí mluvčí v řadě případů nedokáží jednoznačně vyřešit otázku slabičné hranice na základě intuice.

Někdy funguje krácení také u slov, ve kterých není splněna podmínka jednoduchého pravopisu přízvukné slabiky, ale *němé e* má funkci, jako by byl pravopis jednoduchý – tedy má za následek dlouhou výslovnost v otevřené slabice: *breath* x *breathe/breathing*.

V jiných případech je změna signalizována pravopisem. Ze samohláskového digrafu, který naznačuje dlouhou/dvojhláskovou výslovnost, se pravopis mění na jednoduchý. Příkladem může být dvojice *repeat* x *repetitive*.

Další možností je signalizace zavřenosti slabiky zdvojením souhlásky, která ji uzavírá: *recede* x *recession*, *succeed* x *succession*. Stejnou funkci plní přítomnost dvou (či více) různých souhlásek po samohlásce: *receive* x *reception*.

1.4 Seznam sufixů

Suffixy plní v lingvistice nemalou sémantickou roli. Na rozdíl od prefixů, které modifikují základ slov, primární funkcí sufixů je změnit gramatický význam (např. změnit slovní druh). Dále také naznačují kromě změny slovního druhu podstatné obměny základního významu (*tolerant* x *tolerable*), případně polaritu (*pointed* x *pointless*). Suffixace je často spojena s posunem přízvuku a posouváním hlásek (sound change). Dokonce i tam, kde pravopis základu zůstává konstantní, rozdíly v přízvuku způsobují rozdílné samohláskové zvuky. Například element *graph* je vyslovován v následujících derivacích jako [ɑ:], [ə], a [æ] v tomto pořadí:

'photograph - *pho'tography* - *photo'graphic* (Quirk, 1985:1546, 1547)

Některé původem cizí přípony vyžadují své vlastní cizí základy, a právě zde jsou inhibice ve vytváření "hybridů". Výsledkem je dvojice (například) podstatných jmen a denominálních adjektiv, které jsou formálně odlišné:

mind - mental (*mindal)

nose - nasal (*nosal)

mouth - oral (*mouthal) (Quirk, 1985:1547)

Přehled přípon, které ovlivňují alternaci samohlásek je vybrán z publikace A Comprehensive Grammar of the English Language (Quirk, 1985).

- ITY: tato přípona je spojena především s přídavnými jmény neoklasického nebo francouzského původu. Kdekoli je to potřebné, dochází k posunu přízvuku jako např. *elastic* [ɪ'læstɪk] x *elasticity* [i:læ'stɪsəti]. Samohláska v přízvučné slabice je často změněna z dlouhé na krátkou – *verbose* [vɜ:'bɔʊs] x *verbosity* [vɜ:'bɔsəti].

Přípona – *ity* je jedna z nejproduktivnějších, co se alternací samohlásek týče: *serene* x *serenity*, *cave* x *cavity*, *divine* x *divinity*, *deprave* x *depravity* ad. Avšak není pravidlem, že pokud se slovo odvozuje sufixem -ity, dochází vždy ke změně ve výslovnosti. Právě posun přízvuku zde tvoří výjimku.

Ve výše uvedených příkladech je přízvuk ve výchozím slově na poslední slabice a připojením přípony se jeho pozice nemění; mění se pouze výslovnost samohlásky. Od tohoto modelu je třeba odlišit situace, kdy byla poslední slabika výchozího slova nepřízvučná (a tedy redukovaná). Za těchto okolností, získává připojením přípony *-ity* přízvuk, a redukovaná samohláska v poslední slabice před příponou se mění na samohlásku plnou: *curious* [ˈkjʊəriəs] x *curiosity* [ˌkjʊəriˈɒsəti]

- IVE: v mnohých případech, vztah mezi slovesem a přídavným jménem odráží románskou morfologii – *produce* x *productive*, *explode* x *explosive*. Základ slova obvykle není ovlivněn přízvukem po přidání této přípony. Dochází zde k přeměně samohlásek z dlouhé na krátkou: *define* x *definitive*, *derive* x *derivative*, *provoke* x *provocative* atd.

Zkoumaný jev ovšem není absolutně pravidelný a předvídatelný:

compete x *competitor/competitive* (zde dochází ke krácení)

complete x *completion/completive* (zde ke krácení nedochází)

- ION: sufix *-ion* se objevuje ve slovech latinského původu označujících děj nebo stav. V angličtině se používá hlavně k odvození podstatných jmen z adjektiv nebo sloves: *divide* x *division*, *precise* x *precision*, *provide* x *provision*. U příkladu *succeed* x *succession* nám zdvojená souhláska signalizuje krátkou výslovnost. V případě *receive*, kde se nachází samohláskový digraf, se v substantivu *reception* nachází dvě souhlásky, které slabiku zavírají.

- AL: také tato přípona způsobuje samohláskové změny. Jak již bylo uvedeno, prototypický příklad dvojice *nature* x *natural* reprezentuje posun grafické hranice slabiky. Oproti tomu *nation* x *national* žádný posun hranice nevykazuje, a přesto ke změně dochází. Dalšími příklady mohou být dvojice – *mine* x *mineral*, *rite* x *ritual*, *cycle* x *cyclical* ad.

- ABLE: přípona *-able* je v angličtině velmi často využívána k vytvoření přídavných jmen přidáním k základu jakéhokoli původu. K alternacím dochází například u *apply* x *applicable*, *despise* x *despicable*, *inflame* x *inflammable*. Ve všech případech dochází k pravopisné změně, u posledního příkladu je změna výslovnosti signalizována zdvojením souhlásky.

- ED: tento sufix nevykazuje žádné střídání samohlásek při odvozování slov, a proto je pro tento jev zcela neproduktivní.

- MENT: alternace samohlásek se může v okrajových případech objevit i připojením přípony začínající souhláskou, např. původem latinské přípony *-ment*. *Impede* x *impediment* je zcela nepravidelná a stěží předvídatelná změna. U tohoto příkladu se původní koncové němé *e* mění na vyslovenou (a odlišně psanou) samohlásku: *e* - *i*. V tomto případě se ale jedná spíše o výjimku, neboť u této přípony je výše zmíněná dvojice jediným zástupcem ve zkoumaném materiálu.

1.5 Klasifikace vyhledaných příkladů

Zjištěné příklady budeme dělit podle dvou kritérií: typ krácení a podtyp přípony. Výsledky kvantit budou uvedeny v tabulkách a grafech.

1.5.1 Typ 1 (změna otevřené slabiky na zavřenou bez indikace pravopisem)

1a (přípona *-ity*) *antique x antiquity, atrocious x atrocity, audacious x audacity, austere x austerity, causation x causality, cave x cavity, concave x concavity, deprave x depravity, divine x divinity, extreme x extremity, grave x gravity, humane x humanity, insane x insanity, lineation x linearity, mendacious x mendacity, obscene x obscenity, profane x profanity, sane x sanity, serene x serenity, severe x severity, sublime x sublimity, urbane x urbanity*

1b (přípona *-ion*) *decisive/decide x decision, discrete x discretion, divide x division, ignite x ignition, invite x invitation, precise x precision, provide x provision, revise x revision*

1c (přípona *-ous*) *bile x bilious, caprice x capricious, prestige x prestigious, vice x vicious*

1d (přípona *-al*) *bacchanalia/bacchanalian x bacchanal, crime x criminal, mine x mineral, nation x national, nature x natural, rite x ritual, sublime x subliminal*

1e (přípona *-ant*) *malign x malignant, please x pleasant*

1f (přípona *-ic*) *academia x academic, agnosia x agnostic, anacrusis x anacrusic, anaesthesia x anaesthetic, asthenia x asthenic, automation x automatic, cataphoresis x cataphoretic, chthonian x chthonic, cone x conic, diabetes x diabetic, meter x metric, microscope x microscopic, parasite x parasitic, volcano x volcanic*

1g (přípona *-ent*) *suffice x sufficient*

1h (přípona *-dom*) *wise x wisdom*

1i (přípona *-ness*) *wild x wilderness*

1j (přípona *-ical*) *cone x conical, cycle x cyclical, type x typical*

1k (přípona *-able*) *apply x applicable, despise x despicable*

1l (přípona *-acy*) *conspire x conspiracy, private x privacy, supreme x supremacy*

1m (přípona *-itive/ative*) *compete x competitive, define x definitive, derive x derivative, evoke x evocative, provoke x provocative*

1n (přípona *-age*) *line x lineage, vine x vineage*

1o (přípona *-ature*) *sign x signature*

1p (přípona *-ify*) *acetic x acetify, vile x vilify*

1q (přípona *-et*) *basin x basinet*

1r (přípona *-ing*) *blithe x blithering*

1s (přípona *-ment*) *impede x impediment*

1t (přípona *-ern*) *south x southern*

1u (přípona *-itude*) *grateful x gratitude, sole x solitude*

1v (přípona *-ise*) *advert x advertise*

1w (přípona *-ard*) *vine x vineyard*

1.5.2 Typ 2 (změna pravopisu samohlásky)

2a (přípona *-ity*) *brief x brevity*

1.5.3 Typ 3 (skupina souhlásek)

3a (přípona *-ion*) *assume x assumption, construe x construction, consume x consumption, convene x convention, induce x induction, introduce x introduction, prescribe x prescription, produce x production, receive x reception*

3b (přípona *-en*) *child x children*

3c (přípona *-mas*) *Christ x Christmas*

3d (přípona *-ic*) *agnosia x agnostic, anacrusis x anacrustic, catachresis x catachrestic*

2.2.4 Typ 4 (zdvojení souhlásky)

Tato skupina je ovšem pro daný jev zcela okrajová, jelikož je naprosto předvídatelná; zdvojení souhlásky je jasným signálem zavřenosti. Zde jsou uvedeny pouze ilustrativní příklady, takovýchto případů existují stovky.

4a (přípona *-ion*) *recede x recession, succeed x succession*

4b (přípona *-able*) *inflame x inflammable*

4c (přípona *-en*) *write x written*

1.5.3.1 Grafické znázornění výskytu

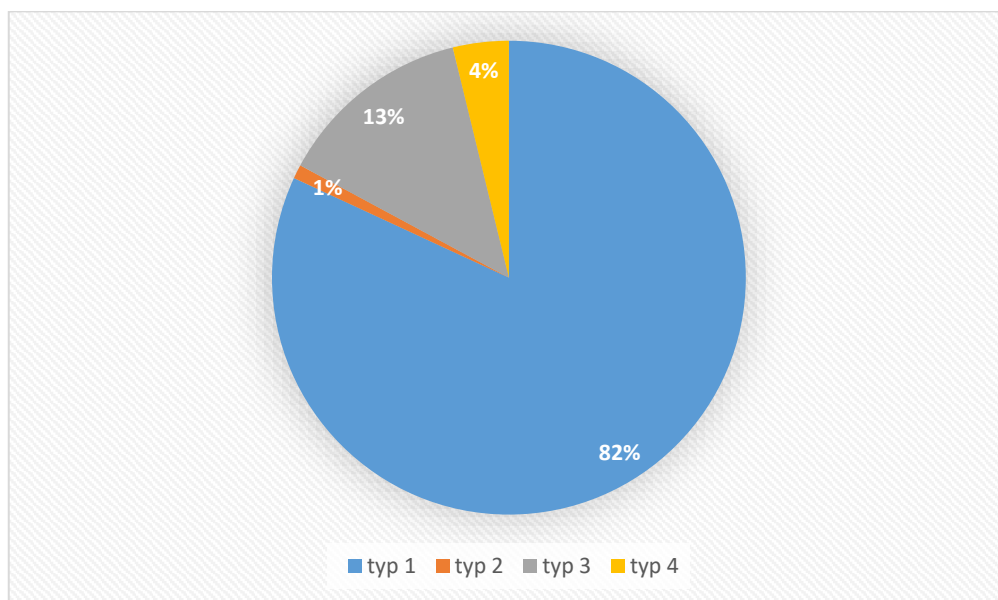
Výsledky počtu vyhledaných dvojic v daných typech a podtypech jsou znázorněny v následujících tabulkách, ke kterých ke vždy přiložen graf.

Tabulka 6: tabulka znázorňující počet zástupců jednotlivých typů

typ	počet
typ 1	86
typ 2	1
typ 3	14
typ 4	4

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 1: Znázornění počtu zástupců jednotlivých typů

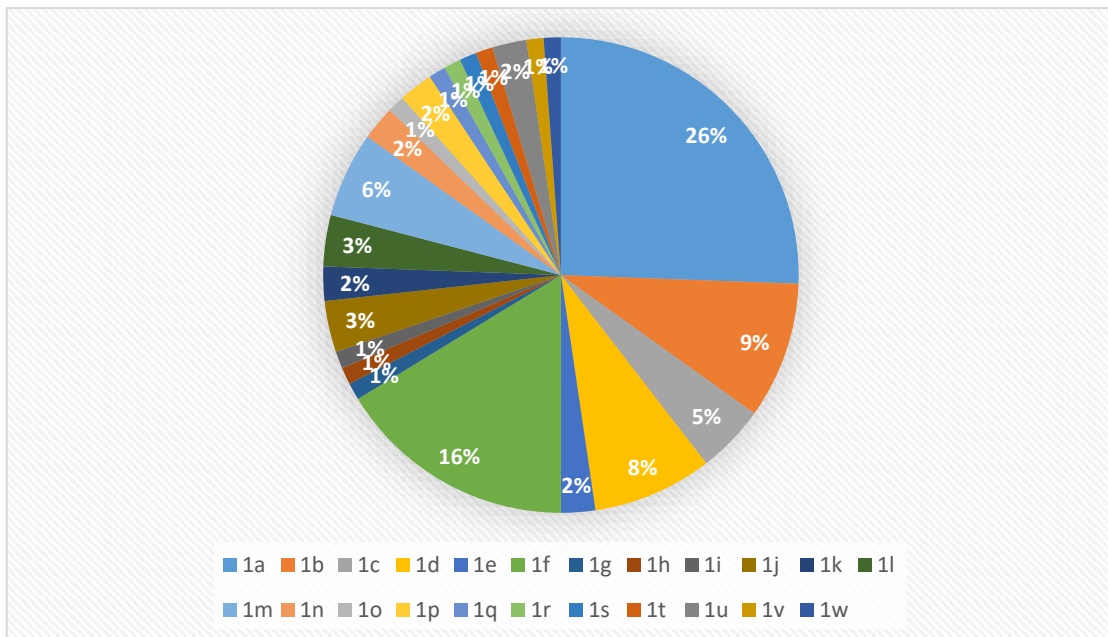
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 7: tabulka znázorňující počet zástupců podtypů Typu 1

podtyp	počet
1a	22
1b	8
1c	4
1d	7
1e	2
1f	14
1g	1
1h	1
1i	1
1j	3
1k	2
1l	3
1m	5
1n	2
1o	1
1p	2
1q	1
1r	1
1s	1
1t	1
1u	2
1v	1
1w	1

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 2: graf znázorňující počet zástupců podtypů Typu 1

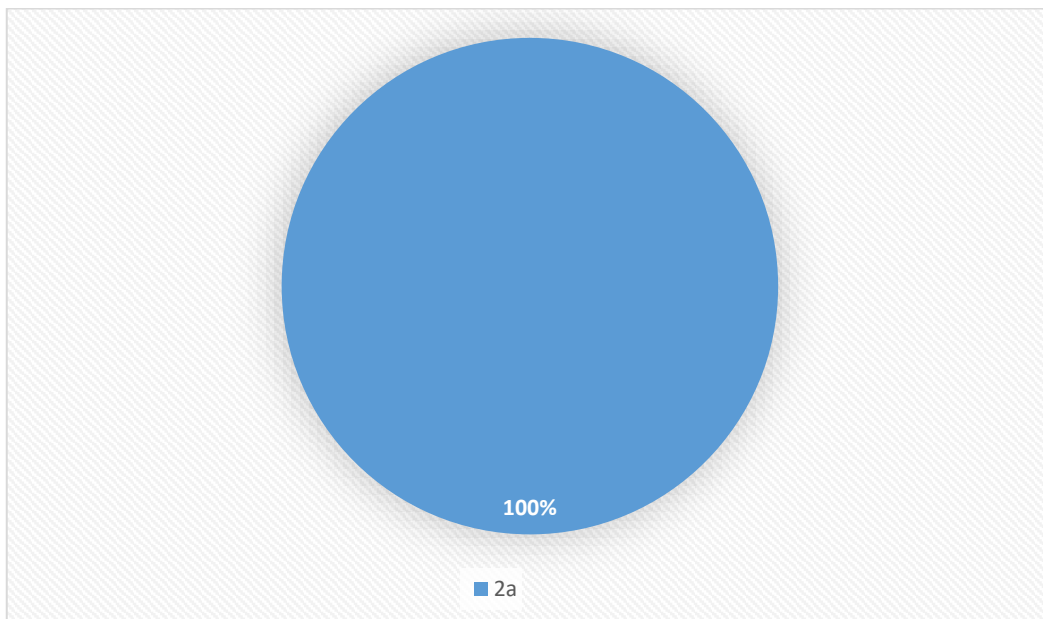
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 8: tabulka znázorňující počet zástupců podtypů Typu 2

podtyp	počet
2a	1

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 3: graf znázorňující počet zástupců podtypů Typu 2

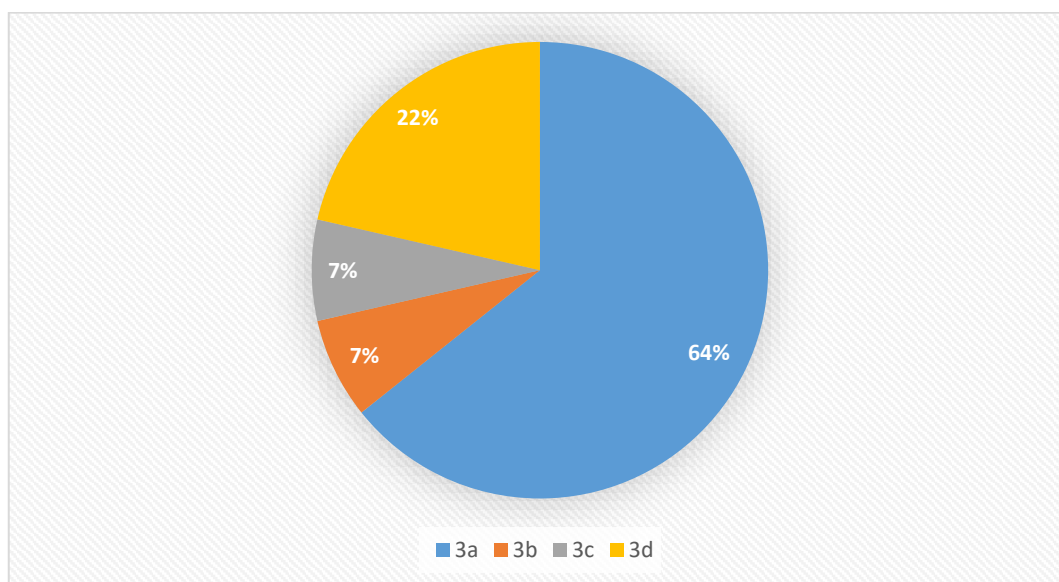
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 9: tabulka znázorňující počet zástupců podtypů Typu 3

podtyp	počet
3a	9
3b	1
3c	1
3d	3

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 4: graf znázorňující počet zástupců podtypů Typu 3

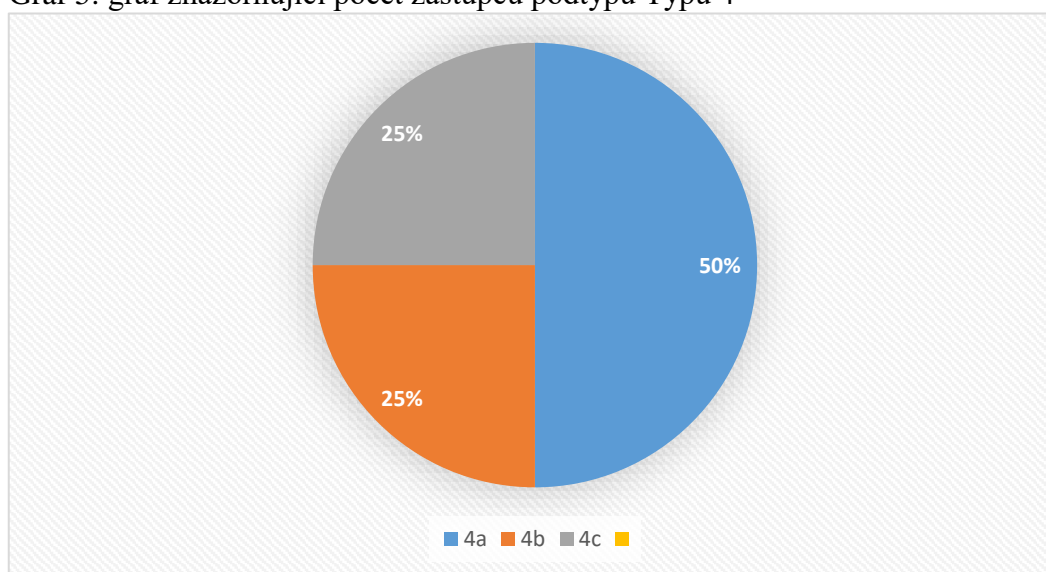
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 10: tabulka znázorňující počet zástupců podtypů Typu 4

podtyp	počet
4a	2
4b	1
4c	1

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 5: graf znázorňující počet zástupců podtypů Typu 4

Zdroj: vlastní zpracování

Z analyzovaného vzorku vyplývá, že nejvíce vyhledaných zástupců spadá pod typ 1, tedy mezi změny slabiky otevřené na zavřenou bez indikace pravopisem. Nejvíce produktivními sufixy, které odvozují slova s těmito alternacemi jsou *-ity*, *-ic* a *-ion*. U některých dvojic dochází k posunu slabičné hranice, u jiných jsou změny absolutně nepravidelné a těžší předvídatelné.

Jak už bylo zmíněno výše (s. 22), skupina typu 4 je projev zkoumaný v této práci zcela okrajová, jelikož je naprosto předvídatelná zdvojením souhlásky, což nám indukuje uzavřenost slabiky. Jsou zde uvedeny pouze ilustrativní příklady, neboť těchto případů existují stovky, např. *bite – bitten*, *smite – smitten*, atd.

Poměrně překvapivým zjištěním je, že změna pravopisu samohlásky se nevyskytuje příliš často – jediným zjištěným příkladem byla dvojice *brief x brevity*.

1.5.3.2 Slovníček nejběžnějších výrazů s alternacemi samohlásek

Abecedně uspořádaný slovníček nejběžnějších dvojic slov, ve kterých nastávají alternace samohlásek, včetně jejich výslovností:

academia	ˌækəˈdiːmiə	academic	ˌækəˈdemɪk
acetic	əˈsiːtɪk	acetify	əˈsetɪfaɪ
advert (v)	ˈædvɜːt	advertise	ˈædvətɑɪz
agnosia	ægˈnəʊsiə	agnostic	ægˈnɒstɪk
anacrusis	ˌænəˈkruːsɪs	anacrusic	ˌænəˈkrʌstɪk
anaesthesia	ˌænəsˈθiːziə	anaesthetic	ˌænəsˈθetɪk
antique	ænˈtiːk	antiquity	ænˈtɪkwəti
apply	əˈplai	applicable	əˈplɪkəbl
assume	əˈsjʊːm	assumption	əˈsʌmpʃn
asthenia	æsˈθiːniə	asthenic	æsˈθenɪk
atrocious	əˈtrəʊfəs	atrocious	əˈtrɒsəti
audacious	ɔːˈdeɪfəs	audacity	ɔːˈdæsəti
austere	ɒˈstiə(r)	austerity	ɒˈsterəti
automation	ˌɔːtəˈmeɪʃn	automatic	ˌɔːtəˈmætɪk
bacchanalia/ baschanalian	ˌbækəˈneɪliən	bacchanal	bækəˈnæl
basin	ˈbeɪsn	basinet	ˈbæsmet
bile	ˈbaɪl	bilious	ˈbɪliəs
blithe	ˈblaɪð	blithering	ˈblɪðərɪŋ
breath	ˈbreθ	breathe	ˈbriːð
brief	ˈbriːf	brevity	ˈbrevəti
capacious	kəˈpeɪfəs	capacity	kəˈpæsəti
caprice	kəˈprɪːs	capricious	kəˈprɪfəs
catachresis	ˌkætəˈkriːsɪs	catachrestic	ˌkætəˈkrestɪk
cataphoresis	ˌkætəfəˈriːsɪs	cataphoretic	ˌkætəfəˈretɪk
causation	kɔːˈzeɪʃn	causality	kɔːˈzæləti

compete	kəm'pi:t	competitor/ competitive	kəm'petitə/ kəm'petətiv
cave	'keiv	cavity	'kævəti
concave	kɒn'keiv	concavity	ˌkɒn'kævəti
cone	'kəʊn	conic	'kɒnik
conspire	kən'spaɪə(r)	conspiracy	kən'spirəsi
construe	kən'stru:	construction	kən'strʌkʃn
consume	kən'sju:m	consumption	kən'sʌmpʃn
convene	kən'vi:n	convention	kən'venʃn
crime	'kraim	criminal	'krɪmɪnl
cycle	'saɪkl	cyclical	'saɪklɪkl
decide/ decisive	di'saɪd/di'saɪsɪv	decision	di'sɪʒn
define	di'faɪn	definitive	di'fɪnətɪv
deprave	di'preɪv	depravity	di'prævəti
derive	di'raɪv	derivative	di'rɪvətɪv
despise	di'spaɪz	despicable	di'spɪkəbl
diabetes	ˌdaɪə'bi:tɪz	diabetic	ˌdaɪə'betɪk
discrete	di'skri:t	discretion	di'skrefʃn
divine	di'vaɪn	divinity	di'vɪnəti
divide	di'vaɪd	division	di'vɪʒn
dream	'dri:m	dreamt	'dremt
drive	draɪv	driven	'drɪvn
evoke	ɪ'vəʊk	evocative	ɪ'vɒkətɪv
extreme	ɪk'stri:m	extremity	ɪk'streməti
grateful	'greɪtfl	gratitude	'grætɪtju:d
grave	'greɪv	gravity	'grævəti
humane	hju:'meɪn	humanity	hju:'mænəti
child	tʃaɪld	children	'tʃɪldrən
Christ	'kraɪst	Christmas	'krɪsməs

chthonian	'θəʊniən	chthonic	'θɒnik
ignite	ɪg'nait	ignition	ɪg'nɪʃn
impede	ɪm'pi:d	impediment	ɪm'pedɪmənt
induce	ɪn'dju:s	induction	ɪn'dʌkʃn
inflame	ɪn'fleɪm	inflammable	ɪn'flæməbl
insane	ɪn'seɪn	insanity	ɪn'sæniəti
introduce	ɪn'trə'dju:s	introduction	ɪn'trə'dʌkʃn
line	'laɪn	lineage	'laɪndʒ
lineation	ɪn'i'eɪʃən	linearity	ɪn'i'ærəti
malign	mə'laɪn	malignant	mə'laɪnənt
mendacious	men'deɪʃəs	mendacity	men'dæsəti
metre	'mi:tə(r)	metric	'metrɪk
microscope	'maɪkrəskəʊp	microscopic	ɪn'tra'skɒpɪk
mine	'maɪn	mineral	'mɪnərəl
nation	'neɪʃn	national	'næʃnəl
nature	'neɪtʃə(r)	natural	'nætʃrəl
obscene	əb'si:n	obscenity	əb'senəti
please	'pli:z	pleasant	'pleznt
precise	prɪ'saɪs	precision	prɪ'sɪʒn
prescribe	prɪ'skraɪb	prescription	prɪ'skrɪpʃn
prestige	pre'sti:ʒ	prestigious	pre'stɪdʒəs
private	'praɪvət	privacy	'praɪvəsi/'praɪvəsi
produce	prə'dju:s	production	prə'dʌkʃn
profane	prə'feɪn	profanity	prə'fæniəti
provide	prə'vaɪd	provision	prə'vɪʒn
provoke	prə'vəʊk	provocative	prə'vɒkətɪv
recede	rɪ'si:d	recession	rɪ'seʃn
receive	rɪ'si:v	reception	rɪ'sepʃn
revise	rɪ'vaɪz	revision	rɪ'vɪʒn
rite	'raɪt	ritual	'rɪtʃuəl

sane	'seɪn	sanity	'sænəti
serene	sə'ri:n	serenity	sə'renəti
severe	sɪ'viə(r)	severity	sɪ'verəti
sign	'saɪn	signature	'sɪɡnətʃə(r)
sole	'səʊl	solitude	'sɒlɪtju:d
south	'saʊθ	southern	'sʌðən
sublime	sə'blaɪm	sublimity/ subliminal	sə'blɪməti/ ,sʌb'laɪmɪnl
succeed	sək'si:d	succession	sək'seʃn
suffice	sə'faɪs	sufficient	sə'fɪʃnt
supreme	su:'pri:m	supremacy	su:'preməsi
type	'taɪp	typical	'tɪpɪkl
urbane	ɜ:'beɪn	urbanity	ɜ:'bæənəti
verbose	vɜ:'bɔ:s	verbosity	vɜ:'bɔ:səti
vice	'vaɪs	vicious	'vɪʃəs
vile	'vaɪl	vilify	'vɪlɪfaɪ
vine	'vaɪn	vineyard /vinegar	'vaɪnjəd/'vaɪnɪgə
volcano	vɒl'keɪnəʊ	volcanic	vɒl'keɪnɪk
wild	'waɪld	wilderness	'wɪldənəs
wise	'waɪz	wisdom	'wɪzdəm
write	'raɪt	written	'rɪtn

ZÁVĚR

Tématem předkládané bakalářské práce je *Střídání samohlásek při odvozování slov*. V úvodní části byly nejdříve definovány základní pojmy jako slabika, přízvuk, hranice slabiky a okrajově také dělení slov, které by si u práce většího rozsahu (např. diplomové) zasloužilo bližší pozornost, nicméně pro tuto práci nebylo jevem nejdůležitějším.

V části praktické se pracuje zejména se zjištěnými daty ze slovníku *Longman Pronunciation Dictionary* (Wells, 2008). Nejdříve jsou popsány obecně jevy, ke kterým alternací samohlásek dochází, tzn. případy, u kterých nelze změnu očekávat, jelikož dochází k posunu hranice slabiky např. *nature* x *natural* bez indikace změnou pravopisu, u nichž kolísá výslovnost odvozeného slova - *private* x *privacy*, kdy *němé e* má funkci, jako by byl pravopis jednoduchý – tedy má za následek dlouhou výslovnost v otevřené slabice: *breath* x *breathe/breathing* a v neposlední řadě také *ty*, u nichž dochází ke zdvojení souhlásky, což způsobí uzavření slabiky - *recede* x *recession*. Dále jsou vyhledané případy klasifikovány podle typu krácení a podtypu přípony. V analýze bylo zjištěno, že nejvíce změn probíhá bez indikace pravopisem a nejproduktivnějšími příponami jsou *-ity*, *-ic* a *-ion*. Naopak pouze okrajová pozornost byla věnována případům, kdy dochází ke zdvojení souhlásky, jelikož se jedná o velmi předvídatelnou změnu a zástupců této kategorie je mnoho. Hlavním a praktickým výstupem je abecedně seřazený slovníček výrazů, u kterých dochází k samohláskovým změnám.

Obecně vzato lze říci, že současná výuka angličtiny na školách nevěnuje příliš velký prostor pro výuku fonetiky. Na základních i středních školách je kladen důraz především na gramatiku a slovní zásobu, až při studiu filologie na vysoké škole se s tímto předmětem setkáváme. Mnoho českých uživatelů angličtiny se nová slova učí především čtením a poslechem, a proto je škoda, že pedagogové příliš nevyužívají slovníky a fonetická cvičení, aby předcházeli špatné výslovnosti.

SUMMARY

This B.A. thesis is concerned with vowel alternation in stressed syllables of related words that are not indicated by changes of spelling.

The first part contains definitions of terms such as the syllable, lexical stress, vowel boundary and a brief mention of word division is included as well (as this is not an essential concept for this piece of work it is not treated in detail).

The practical part deals mainly with the data from *Longman Pronunciation Dictionary* (Wells, 2008). Most attention is given to such types of this phenomenon where vowel alternation occurs without indication by spelling and where a shift in the syllable boundary cannot therefore be expected, such as *nature* x *natural*. In other cases, pronunciation change is optimal - *private* x *privacy*. A crucial role is played by silent *e* as an indicator of long pronunciation in an open preceding syllable: *breath* x *breathe* / *breathing* and, last but not least, this thesis gives marginal attention to consonant doubling which suggests closing of the syllable - *recede* x *recession*. In addition, the cases identified in the dictionary are classified according to the type of shortening and suffix subtype. The analysis found that most changes were made without spelling change and the most productive suffixes turned out to be *-ity*, *-ic* and *-ion*. On the other hand, attention has been diverted from doubling of the consonant since it is a very predictable spelling indication of change and there are many representatives of this category. The principal, and, hopefully, also practical output is an alphabetical glossary of expressions in which vowel changes occur.

Generally speaking, teaching English in the current Czech education system offers insufficient time for practical phonetics teaching. In primary and secondary schools, emphasis is placed mainly on grammar and vocabulary and it is only when studying philology at college that students encounter this subject. Many Czech users of English learn new words by reading and listening so it is regrettable that educators do not use dictionaries and phonetic exercises to prevent misspelling and mispronunciation.

ZDROJE

Knižní zdroje

KNIGHT, Rachael-Anne. *Phonetics a coursebook*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN 9781139060714.

QUIRK, Randolph, GREENBAUM Sidney, N. LEECH Geoffrey a SVARTVIK Jan. *A comprehensive grammar of the English language*. London: Longman, 1986. ISBN 0582517346.

ROACH, Peter. *English phonetics and phonology: a practical course*. 3rd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. ISBN 0521786134.

SKALIČKOVÁ, Alena. *Fonetika současné angličtiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982.

Internetové zdroje

HLADKÝ, Josef. WORD DIVISION AND SYLLABIFICATION IN ENGLISH [online]. 1987 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/104163/1_BrnoStudiesEnglish_17-1987-1_9.pdf?sequence=1

KRČMOVÁ, Marie. Slabika [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js08/fonetika/ucebnice/ch04s03.html>

Trisyllabic laxing. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001, 2018 [cit. 2018-07-05]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Trisyllabic_laxing

Při vyhledávání dvojic s alternacemi samohlásek bylo pracováno s elektronickou verzí slovníku *Longman Pronunciation Dictionary* (Wells, 2008)